

מסורת הש"ס

שבועות שנים פרק שלישי שבועות

רבינו חננאל

כד.

וזהו איסור הבא מעצמו. אבל איסור הבא מעצמו. פי' ששבעה וכלל דבריו המתקין עם האסורין לא מחייבין ליה בכי האי גוונא. ודייק נמי ריש לקיש דעיקרא דמתני' בפחות מכדי מדפטר בה ר' שמעון מקרבן כדתינא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כית אלא לקרבן. ור' יוחנן דמוקים לה למתני' בכולל אמר לך ר' שמעון היינו טעמא דפטר דלית ליה איסור כולל כלל. דתינא ר' שמעון אומר האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. פי' דלא אחי איסור ויהי' חייל אאסור נבלה. בשלמא לריש לקיש דמוקים לה למתני' בפחות מכדי היינו דמשכחת לה בין אם ישבע שלא יאכל פחות מכדי נבלה ואכלה בין אם ישבע שיאכל פחות מכדי נבלה ולא אכל בשחייתו חיוב. ולא אמרין דלאו שאין בו מעשה הוא. דכיון דאין מעשה מהר סיני בפחות מכדי שבעה חיילא עליו. אלא לר' יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה ואמרין כדברא דאמר שבעה שלא אוכל ואכל עפר פטור. הכא כגון שנשבע שיאכל נבלה ועפר ולא אכל מגו דחיילא שבעה אעפר חיילא נמי אנבלה א' פי'

א' ע"י חידושי הר"ן מינש כלן שביא פי' רבינו גמס חד מבינותא ותמה עליו ע"ש וע"י חידושי הרשב"א כלן.

באיסור הבא מעצמו וא"ת והא נמי איתא כהניא דמסנה דמייתי לקמן יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' מטאות ואשם אחד וקחשיב מוקדשין אע"ג דאיסור הבא מעצמו הוא וכן האוכל גיד הנשה של עולה כס"פ גיד הנשה (מולין דף קה). ויש לומר דהכא באיסור הבא מעצמו על עצמו קאמר דלא אמרין אכל מוקדשין שאסורין על כל העולם אמרי' ומ"מ פריך לקמן ספיר והרי הקדש דאיסור הבא מעצמו דכיון דלא איירי תנא באיסור הבא מעצמו לא ה"ל למינקט הקדש אע"ג דאסור על כל העולם: **האיובל** נביאה ביום הכפורים פטור. מתוך פ"ה משמע

דאיירי אפי' בנתנבלה צוה"כ וקשיא דלמ"ד ס"פ גיד הנשה (שם דף קא). כהנה בחייה לאו לאכרים עומדת חל איסור ויהי' כמחייב ואפי' למ"ד לאכרים עומדת כי מתה פקע איסור אכר מן החי וחלו איסור נצילה ואיסור ויהי' כזבת אחת ור"ש מודה באיסור בת אחת ומיהו יש לומר דאיסור ויהי' כזבת אחת לא מחייב ולא לאחר מיתה משום דלית זיה איסור עשה שאינה זכורה דכתיב (דברים יב) וזבחת ואכלת מה שאתה זוכה אמה אוכל אכל מה שאי אתה זוכה לא ולריב"ז אין נראה פירוש זה דל"כ למ"ד לאו לאכרים עומדת היכי מצי חייל איסור אכר על עשה דשאינו זכור וכס"פ גיד הנשה (שם) דאמר כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אכר ואיסור חלב ואיסור טריפה כדאי' הדדי קאמו והיכי חיילי כולם על איסור דשאינו זכור דלפי' צמעי האס קיימא באיסור זה ומהאי טעמא תקשי נמי למ"ד לאכרים עומדת איסור אכר מן החי היכי משכחת לה דלא קיימא לאכרים צמעי האס וא"כ היכי חייל על איסור שאינו זכור אלא ודאי וזכחת לא אתה לאסור דכלאו הכי אסורה וקיימא מחייב באיסור אכר מן החי ולאחר מיתה באיסור נצילה אלא בא להמיר את האסור ופירש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא כדקיימא קיימא כמו (בסו"ט דף טו). א' תוצא ולא גיזה דלית זיה עשה אלא קאי באיסור לאו הראשון ונתנבלה מערב ויהי' כדוק איירי: **א"ל** הן היכי משכחת דה. דלפי' ע"י כולל נמי לא אמרי' דחיילא שבעה נצטל המזוה וקשה לריב"ז דתני צירושלמי שבעה שלא אוכל מזוה ואכל מזוה צילי פסח חייב אלמא דבאיסור כולל חיילא שבעה נצטל את המזוה ותייך דהכא דוקא לא חיילא שבעה משום שהיכר נצילה ושבע עליה לאוכלה אכל התם דלא מדכר פסח חיילא עליה שבעה ולפי זה משכחת הן אפי' בדברים האסורים כשאומר סתם שאוכל וקשיא לפי' דקתני התם

פסח פטור וי"ל דה"נ בעי למימר ולא חש למיתני אלא שהיכר לילי פסח ור"י מפרש דודאי שז ואל תעשה שהיכר להכא לא חיילא דקאמר שבעה שאוכל ולא אכל אכל התם נשבע שלא לאכול ואכל דהו' בקום עשה ודאי חיילא: **א"ל** כדברא ב'ו. פי' בקונט' דסוגיא דעלמא א' גרסינן משכחת לה כדברא ומפרש לה נצילה המסכחת והקשה חדא דמסכחת לא מיקריא נצילה ואר"ת דאין זו קשיא דשפיר מיקרי נצילה מדאליטריך קרא למעוטי לר"ש בשלישי ע"י (דף סח. ושם) דדריש הראויה לגר קרויה נצילה ור"מ מוקי לה בסרחה מעיקרא ועוד הקשה בקונט' דמאי בעי לאתויי דברא הכא ה"ל למימר משכחת לה נצילה מסכחת והא נמי יש ליישב דה"פ כדברא דשייך ל' לשון אכילה אפי' במסכחת מדקאמר שלא אוכל סתם ואכל עפר פטור הא שלא אוכל עפר ואכל חייב אלמא שייך לשון אכילה אפי' בעפר וכ"ש נצילה מסכחת וטפי ה"ל לאתויי בעיא דברא שבעה שלא אוכל עפר דכמה דמפורש טפי אלא רישא דמילתא נקט והא דקאמר אף אן נמי תנינא מיידי דשייך קרא אכילה גבי נצילה סרחה דכמה שקלים ומהאי טעמא דלא חזו לאכילה טפי מנצילה סרחה והשתא מיתוקמא שפיר מתני' סיפא כמפרש כדאוקימנא ומשכחת לה שפיר כלאו והן וא"ת וכיון דנצילה א' סרחה היא בכלל נצילה כלל דברים המותרים דגלי אדעתיה שרצה לאסור חיילא נמי אשאינה סרחה וי"ל דלא משמע סרחה בכלל נצילה אלא כשכולל עמהן דברים המותרים דגלי אדעתיה שרצה לאסור עצמו בדבר המותר אכל קשה לר"י דמאי מיידי רב מרי אף אן נמי תנינא אדרבה תקשי ליה מיהו דהא אוקמה מתני' כמפרש שלא אוכל נצילה דלא ודאי הי' בשלל לשון אכילה וז"ל כדמשי הש"ס דשאיני התם דאחשביה מעיקרא ולגבי הא דהו' סתם כמפרש הו' יע מעיקרא דאהני טעמא דאחשביה אכל אי אפי' כי מפרש לא מחייב צמדי דלאו צר אכילה לא ס"ד דליתיה הא דאחשביה שיחשד כמו צר אכילה ומסיק כיון דאחשביה חשיב צר אכילה כיון דאכל מעיקרא והדר אשבעה וע"ק לר"י מדתניא כמפרש דשבעה שאוכל ואכל אורכין אסורין כגון פיגול נותר וטמא פטור ור"ש מחייב והיינו בע"כ בשאינם סרחה כדמחייב ר"ש לפי שלא חלה שבעה עליהו ע"י כולל אלמא אפי' באין סרחה חלה שבעה לרבנן ע"י כולל ולפ"ה נמי דפירש דמשכחת הן בדברים המותרים קשיא דלפי' באסורין נמי משכחת לה כשאומר סתם שאוכל ואינו מוכיר האיסור כדמשמע התם ונראה לר"י דבקונט' לא פירש אלא משום ר"ש דלדידיה לא חיילא שבעה אדברים האסורין אפי' ע"י כולל ומתוספתא שהבאתי יש ראי' לריב"ז דלפי' בלא קום עשה חייל על ידי כולל בשאין מוכיר האיסור וא"ת לפי' אמאי איצטרך למימר לקמן בסמוך שבעה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבעה שלא אוכל תאנים וענינים כחזר ואמר שבעה שלא אוכל תאנים וענינים אלא כלומר שאמר שלא אוכל סתם וכן י"ל דאי דוקא נקט תאנים וענינים אלא ליתא בהן וליכא למימר דלמלקות איירי דלא בעינן לאו והן דלקמן בס"פ (דף כט). משמע דלקרבן איירי גבי ואכל תאנים והפריש קרבן ומיהו י"ל דמשכחת הן * בתאנים השוערים אכל בלא כולל לא הו' תאנים השוערים בכלל תאנים אלא הטובות לאכול:

באיסור הבא מאליו כגון האוכל נצילה צוים הכפורים דפליגי רבנן ורבי שמעון דמחייבי ליה רבנן מטאות משום ויהי' כזבת אחת דהו"א נצילה מקמי יום הכפורים ואין איסור חל על איסור הבא מאלי דיום הכפורים איסור כולל הוא דקודם צין השמטות היה

אסור זה נצילה ומותר בשמטה על ליה יום הכפורים מגו דאיתסר הא גברא בשמטה משום ויהי' כזבת אחת נמי נצילה משום ויהי' כזבת אחת כולל באיסור הבא מאלי דיוה"כ בא מאלי הוא: **אכל באיסור הבא מעצמו** כלומר על ידי אדם עלמו כגון איסור שבעה הבא לו על ידי דיבורו לא אמרי': בשלמא לר"ש כן נקיש. דמוקי לה בחז' שיעור: **משום הכי פטר ר' שמעון** דקסבר כל שהוא נמי מושבע ועומד הוא דתניא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות: **אלא לר' יוחנן** דמוקי לה משום כולל אמאי פטר ר' שמעון: **פטור** מחטאת דלא אחי כרת דיוה"כ וחיל על איסור נצילה או איסור אכר מן החי אס לא נתנבלה מערב ואע"ג דיום הכפורים כולל הוא: **בשלמא** לר"ל דמוקי לה בחז' שיעור דמיהו דמשכחת לה כלאו והן דקיימא לן (לקמן דף כה).

אין קרבן שבעה בא אלא א"כ אתה מוצא בה לאו והן דכתיב ויפקד ה' להרע או להטיב דמשמע דבר וחילופו והאי מפרש שלא אוכל חזי שיעור נצילה משכחת לה נמי בשבעה שאוכל חזי שיעור נצילה דלאו נשבע לצטל את המזוה הוא: **אלא לר' יוחנן** דמוקי לה בשיעור שלם ומשום כולל ועל כרחק כמפרש נצילות אוקימנא משום קושא קיימא דרישא וסיפא: **בשלמא** שבעה שלא אוכל משכחת דחיילא אע"פ שמושבע ועומד משום כולל: **אלא הן** שבעה שאוכל נצילות ושחטות מי משכחת לה דחיילא אצילות ולצטל שבעה הר סיני: ה"ג **אלא כדברא** ולא גרס משכחת לה כדברא. והכי פירושה לא תשני לעיל קושא דרישא וסיפא כאן בסתם כאן כמפרש אלא כולה בסתם ואוכלין שאין ראין לאכילה דקתני רישא פטור כדברא מפרשא כגון עפר שאין ראוי לאכילה אכל נצילות ראיות לאכילה הן ואריה הוא דרביע עלייהו ותו לא קשיא מיידי לר' יוחנן דמשכחת לה כלאו והן אף בשיעור שלם דהא לא אוכל סתמא קאמר אס אכל נצילה חייב שהרי כלל בסתמו דברים המותרים והאסורים ומיתסרי אסורים על ידי כולל והן משכחת לה דהא אוכל סתם קאמר ומקיים שבעתו בדברים המותרים ואס לא אכל חייב: **אף אן נמי תנינא** דנצילות ראיות לאכילה חשיב להו: **הרי אשמו אסורה** אלמא אכילה היא:

סיפא שבעה שלא אוכל מזוה צילי פסח פטור אמאי נקט בלא כולל נמי שאל לילות עם לילי פסח כיון שהיכר נמי לילי פסח פטור וי"ל דה"נ בעי למימר ולא חש למיתני אלא שהיכר לילי פסח ור"י מפרש דודאי שז ואל תעשה שהיכר להכא לא חיילא דקאמר שבעה שאוכל ולא אכל אכל התם נשבע שלא לאכול ואכל דהו' בקום עשה ודאי חיילא: **א"ל** כדברא ב'ו. פי' בקונט' דסוגיא דעלמא א' גרסינן משכחת לה כדברא ומפרש לה נצילה המסכחת והקשה חדא דמסכחת לא מיקריא נצילה ואר"ת דאין זו קשיא דשפיר מיקרי נצילה מדאליטריך קרא למעוטי לר"ש בשלישי ע"י (דף סח. ושם) דדריש הראויה לגר קרויה נצילה ור"מ מוקי לה בסרחה מעיקרא ועוד הקשה בקונט' דמאי בעי לאתויי דברא הכא ה"ל למימר משכחת לה נצילה מסכחת והא נמי יש ליישב דה"פ כדברא דשייך ל' לשון אכילה אפי' במסכחת מדקאמר שלא אוכל סתם ואכל עפר פטור הא שלא אוכל עפר ואכל חייב אלמא שייך לשון אכילה אפי' בעפר וכ"ש נצילה מסכחת וטפי ה"ל לאתויי בעיא דברא שבעה שלא אוכל עפר דכמה דמפורש טפי אלא רישא דמילתא נקט והא דקאמר אף אן נמי תנינא מיידי דשייך קרא אכילה גבי נצילה סרחה דכמה שקלים ומהאי טעמא דלא חזו לאכילה טפי מנצילה סרחה והשתא מיתוקמא שפיר מתני' סיפא כמפרש כדאוקימנא ומשכחת לה שפיר כלאו והן וא"ת וכיון דנצילה א' סרחה היא בכלל נצילה כלל דברים המותרים דגלי אדעתיה שרצה לאסור חיילא נמי אשאינה סרחה וי"ל דלא משמע סרחה בכלל נצילה אלא כשכולל עמהן דברים המותרים דגלי אדעתיה שרצה לאסור עצמו בדבר המותר אכל קשה לר"י דמאי מיידי רב מרי אף אן נמי תנינא אדרבה תקשי ליה מיהו דהא אוקמה מתני' כמפרש שלא אוכל נצילה דלא ודאי הי' בשלל לשון אכילה וז"ל כדמשי הש"ס דשאיני התם דאחשביה מעיקרא ולגבי הא דהו' סתם כמפרש הו' יע מעיקרא דאהני טעמא דאחשביה אכל אי אפי' כי מפרש לא מחייב צמדי דלאו צר אכילה לא ס"ד דליתיה הא דאחשביה שיחשד כמו צר אכילה ומסיק כיון דאחשביה חשיב צר אכילה כיון דאכל מעיקרא והדר אשבעה וע"ק לר"י מדתניא כמפרש דשבעה שאוכל ואכל אורכין אסורין כגון פיגול נותר וטמא פטור ור"ש מחייב והיינו בע"כ בשאינם סרחה כדמחייב ר"ש לפי שלא חלה שבעה עליהו ע"י כולל אלמא אפי' באין סרחה חלה שבעה לרבנן ע"י כולל ולפ"ה נמי דפירש דמשכחת הן בדברים המותרים קשיא דלפי' באסורין נמי משכחת לה כשאומר סתם שאוכל ואינו מוכיר האיסור כדמשמע התם ונראה לר"י דבקונט' לא פירש אלא משום ר"ש דלדידיה לא חיילא שבעה אדברים האסורין אפי' ע"י כולל ומתוספתא שהבאתי יש ראי' לריב"ז דלפי' בלא קום עשה חייל על ידי כולל בשאין מוכיר האיסור וא"ת לפי' אמאי איצטרך למימר לקמן בסמוך שבעה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבעה שלא אוכל תאנים וענינים כחזר ואמר שבעה שלא אוכל תאנים וענינים אלא כלומר שאמר שלא אוכל סתם וכן י"ל דאי דוקא נקט תאנים וענינים אלא ליתא בהן וליכא למימר דלמלקות איירי דלא בעינן לאו והן דלקמן בס"פ (דף כט). משמע דלקרבן איירי גבי ואכל תאנים והפריש קרבן ומיהו י"ל דמשכחת הן * בתאנים השוערים אכל בלא כולל לא הו' תאנים השוערים בכלל תאנים אלא הטובות לאכול:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלא כדברא וכו' דלמלא גרסי משכחת: (ב) בא"ד וא"ת וכיון דנצילה סרחה היא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא וכו' בתאנים השוערים. כלשון דקרא בתאנים השוערים אשר לא תאכלנה מרוע (ירמיה טז):

מוסף רש"י

כל שהוא למכות. אכילה כל שהוא עובר כלאו (מסכת יח). ככל האיסורין, למטת כהנארה (מסכת יח). ולא אמרו בבית. הלכה למשה מסיני, אלא לקרבן. לענין קרבן דשגגת כרת (שם). האוכל נבילה ביום הכפורים פטור. מכת (קדושין טז). איום הכפורים (כריתות כג). שגג פטור מחטאת, דאין איסור יום הכפורים חל על איסור נצילה, ואס צו ביום נתנבלה אפילו הכי היתה אסורה קודם יום הכפורים משום אכר מן החי (פסחים לו. ובבב"ז קדושין שם) ובריתות (שם). דלא אמרין ממו דלמי יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי, איתוסף נמי לגבי נצילה, ור"ש לטעמיה דאמר בתוספתא כריתות (כג). דלפילו איסור תמור לא אחי מחיל על איסור קל (נדר ד). הרי אשמו אסורה לו. שהרי אכל אוכלין (לעיל כב).